

Opera. Josefine Opsahl og Merete Pryds Helle har skabt et smertens panorama over dronning Margrete 1.s endeligt.

Kalmar som blændende dødsdrøm

PETER JOHANNES ERICHSEN

Med Josefine Opsahls kammeropera *DrømmeDøden* er vi sælsomt bragt tilbage til det magiske øjeblik i renæssancen, hvor operaen som genre blev født. Hvor den siden forlod sin markante høvskhed, fik vingefang og på barokkens overmodige vinger manifesterede sig som den mest opulente måde at fatte og fejre krig og kærlighed på.

Folkeligt blev det, da romantikken valgte mere jordiske hjertekvababbelser, mens antikke guder og olympiske helte blev endegyldigt agterudsejlet. Fremtidsmusikken drønedede ud mod den horisont, der rugede på en ny grådig kunstart, filmen. Men med *DrømmeDøden* er vi ikke i biografen. Der er vi i renæssancen. Som et ritual berettes historien om dronning Margrete 1., der i en båd på Flensborg fjord i 1412 bukker under for pestens hærgen og i sit ingenlunde stille sind bæver for den store Kalmarunions videreliv.

Forfatteren Merete Pryds Helle har skabt en lyrisk fabel, der uden kontrafaktisk trøstespisning beskriver, hvordan det store projekt forvitrer. Det ender med uforsonlighedens apoteose, det stockholmske blodbad i 1520. Den dødsbetuttede dronning er det standhaftige vidne, magisk sat til at skue hen over hundrede års efterliv med pinefuld videbegærlighed. Sopranen Elsebeth Dreisig er med himmelråbende skønklang den årvågne Margrete Atterdagsdatter.

Hos hende på skibet er der en koldsindig mytisk skikkelse, der i ekstatiske triumf lader den døende dronning opleve katastrofens opkridtede hinkerude. Denne varslende sømand, der i en nådigere verden blot havde været færgemanden over Styx med kurs mod glemslens flod Lethe – sådan ville renæssancen have lagt det til rette – er nu med den formidable svenske baryton Sebastian Durán blevet en Hermes Psykopompos, guden, der fører de døde til underverdenen. Mest magisk skildret i vor kultur af Rainer Maria Rilke i digtet »Orpheus. Eurydike. Hermes«. Den mejslende startlinje lyder: »Das war der Seelen wunderliches Bergwerk« – I sjælenes forunderlige bjergværk. Touché!

Der er vi netop med Josefine Opsahls intravenøse, beskyttende, favnende steppebrandsmusik. Med hende selv på cello, Erik Brodin Higgins på kontrabas, Erik Danciu på violin og Ying-Hsueh Chen på slagtøj, samstemmende og samtidig lurende på hinanden. Især slagtøjet er klar til drabelige indsigelser – og med sin støvlespids kan Josefine Opsahl også styre effektpedalen til de suggestive elektroniske indslag. På et tidspunkt er blege kålhoveder i spil som rytmiske indspark, indtil de hen imod finalen lader sig rulle til ro som uheldige hjerneskiller.

Det er instruktøren Michaela Granit, der med suverænt afsæt i japansk no-teater har sendt de sangere, som omgiver Elsebeth Dreisig, ud i hvirvlende formationer. Bassen Steffen Bruun, der med ædel diktion skifter skikkelse, indtil han i fortabt knejsen ender som Christian den Anden, sopranen Kristine Nowlain, der i sødmetrance rækker fra elskerinden Dyveke Sigbritsdatter til hævnersken Kristina Gyllenstjärna, og mezzosopranen Francine Vis, der funkler mørkt som den formidable rådgiverske Sigbrit Willoms. Spændvidden hos Sebastian Durán er dog det afgørende virtuosnummer med hadmonumentet biskop Trolle til slut som et slangeagtigt væsen.

Merete Pryds Helle og Josefine Opsahl lader den gamle folkevise »Drømte mig en drøm i nat« være startnynneren, men siden får sanselige ytringer deres musik. »En gammel mands pestånde i mit ansigt, et barns byldehånd i min, og alle drømme dør.« Tanken om, at man skal lægge et levende insekt, en guldsmed, i munden på den døende og derved sikre den videre vandring gennem tiderne, får sin tonale tindren. Guldsmeden skal dryppe sin snabel i tidens dunkle vand og lægge årsæg på årsæg i den livløse krop, står der skrevet. Vi får musik, der synes rettet til de sovende knæskaller, som ellers aldrig bliver begunstiget med toner.

Da alt er forlist, kan Margrete få sin egen dyrekøbte fred: »Kalmars union er fortabt. Vi går hver til sit. Hvert land for sig, og du sømand, gå du til dit skib, så går jeg til min skaber.« Og dødeføreren bekender kulør: »Jeg er altid den samme og aldrig den samme. Den, der sejler skæbnens skib, den, der vrider historiens hjul.« Jo, vi er atter tilbage som ved en velynders hof i renæssancen, og Hermes har talt.

DrømmeDøden. Nordic Opera og Den Ny Opera. Opera af Josefine Opsahl og Merete Pryds Helle. Skuespilhuset til 5. juni. Halmstad Opera 19. juni. Kalmar Slot 28. og 29. juni.